

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

از گردآوری کتاب شریف نهج البلاغه ۱۰۴۱ سال می گذرد و از عمر سخنان امیر مؤمنان علی (علیه السلام) ۱۴۰۰ سال سپری شده است، ولی بلاغت و فصاحت و محتوای این کتاب همچنان در اوج پذیرش و در دنیای امروز مطرح است.

اگر تعجب نکنید در زمان ما، نه تنها در ایران بلکه در کشورهای مختلف جهان ۱۲۷ مؤسسه، انتشارات، کتابخانه و مرکز تحقیقات درباره نهج البلاغه، کتاب منتشر کرده و مشغول فعالیتند و در مراکز سیاسی و اجتماعی و دانشگاهی و حوزوی مورد استفاده قرار می گیرد.

یکی از علل ماندگاری و گسترش کلام امام، مسأله‌ی تحقق عدالت در دوران حکومت آن حضرت است که به عنوان الگویی فرا زمانی و فرا مکانی در تاریخ به ثبت رسیده است.

بسیارند که درباره‌ی عدالت و حکومت عدل محور صحبت و سخنرانی کرده و کتاب و مقاله می نویسند ولی وقتی به حکومت رسیده آنچه را گفته و نوشته اند فراموش کرده و یا لاقلاً از پیاده کردن آن ناتوانند و مافیای قدرت و ثروت اجازه نمی دهد که عدالت پیاده شود تنها امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) بود که علاوه بر بیان مفهوم عدالت با عوامل ضد عدالت به شدت و قاطعیت به مبارزه برخاست و در راستای تحقق عدالت تا آنجا پیش رفت که با همه‌ی کارشکنی‌ها به پیاده کردن آن توفیق یافت و سرانجام در این راه جانش را تقدیم کرد.

قُتِلَ عَلِيٌّ فِي مِحْرَابِ عِبَادَتِهِ لِشَرِّ عَدَائِهِ^۱

امام علی (علیه السلام) بنیانگذار مکتب عدالت در دنیاست که پس از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) توانست در زمان خود آن را عملی ساخته و حتی اجازه نداد بستگان و دوستان خود، پا را از گلیم خود فراتر گذارند. داستان عاریه گرفتن گردنبند از بیت المال توسط دخترش ام کلثوم و محکوم کردن آن، بر خورد قاطع با برادرش عقیل در ردّ مطالبه بیش از سهم خود از بیت المال و عزل فرماندارانی که می خواستند به حقوق و اموال عمومی دست درازی کنند شاهد این مدعاست.

^۱ الامام علی (علیه السلام) صوت العدالة الانسانية، جورج جرداق مسیحی لبنانی.

فرهنگ عدالت علوی در زمان حاضر به سازمان ملل هم کشیده شده و پس از قرن‌ها در میان غوغای توطئه‌ها و فریادهای ظالمانه و ضد حقوق بشری بعنوان سند رسمی عدالت بشری ثبت شده است. در سال ۲۰۰۲ میلادی برنامه عمران ملل متحد به درخواست اتحادیه‌ی عرب گزارشی را در مورد توسعه‌ی انسانی جامعه عرب تهیه و منتشر کرد. در بخش مربوط به «جامعه دانش محور» بخشی از سخنان حضرت علی (علیه السلام) و بخشی از فرمان آن حضرت به مالک اشتر به نقل از نهج البلاغه درج شده است.^۱

نظریه عدالت علوی

سیره و سخن امام امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) در رابطه با عدالت باید محور بحث‌های علمی و سیاسی قرار گیرد و به عنوان «نظریه‌ی عدالت علوی» به جهان عرضه شود. این کار حوزه و دانشگاه‌های ایران است که افتخار آزاداندیشی داشته و سیاست‌های استعماری از دست اندازی به آنها محروم و ناامید است. به برکت انقلاب اسلامی و حضور اساتید و دانشجویان متعهد و وارسته، زمینه‌ی رشد و ترقی آن فراهم آمده و بر خلاف دانشگاه‌های کشورهای استعماری و وابسته به استکبار جهانی که دانشجویان را در حصار افکار منحط خود قرار داده و ظالمانه و ناجوانمردانه در سراسیمگی توطئه‌ها و انحرافها قرار می‌دهند و به بهانه‌ی مدرک گرایی، افکار و عقاید باطل خود را تحمیل کرده و با عدالت واقعی به جنگ برخاسته و اجازه آزاد اندیشی نمی‌دهند. نمونه آن را خود شاهد بودم که در کشور هند یکی از دانشجویان که تحصیلات خود را در حوزه‌ی علوم اسلامی و حدیث به دوره‌ی دکتری رسانده بود و رساله‌ی خود را در یکی از دانشگاه‌های انگلستان در موضوع نهج البلاغه می‌نوشت، استاد مربوطه با صراحت اعلام کرد که راز موفقیت و پذیرش رساله و دریافت درجه‌ی دکتری منوط به کیفیت تدوین آن است. او گفته بود: «باید رساله به گونه‌ای تنظیم شود که انتساب نهج البلاغه به علی بن ابی‌طالب مورد تشکیک قرار گرفته و آن را مورد انکار قرار دهی.» شگفتا از کشورهایی که ادعای آزادی و آزاداندیشی دارند و دانشگاه‌های آنجا باید نمونه‌ی اعلای این عنوان باشد، چرا اینگونه بی‌پروا و جسورانه علیه حقایق علوم و معارف جبهه‌گیری کرده و همانند جنگ‌های نظامی درگیر یک جنگ فرهنگی و شیطننت آمیز می‌شوند؟ و به جنگ حقایق رفته و برای از صحنه خارج کردن آن به هر دروغ و باطل و توطئه و دغلکاری دست می‌زنند. در هر صورت نهج البلاغه امروزه در حوزه‌ی فرهنگ سیاسی و اجتماعی به عنوان یک سند معتبر مورد توجه دانشمندان و مصلحان بوده و نشانه آن ترجمه به زبان‌های زنده‌ی دنیاست.

۱. برای توضیح بیشتر به فصلنامه نهج البلاغه شماره ۳۲، ۱۳۹۰ شمسی مراجعه شود.

اخيراً عهدنامه مالک اشتر توسط چند تن از اساتید دانشگاه «ریو کوکوی» ژاپن ترجمه و در قم و توکیو منتشر و معرفی گردیده است^۱ و این موج عظیم جهانی ما را بیش از پیش به بهره برداری از این منشور جاودانه دعوت می‌کند. مبادا دیگران بیش از ما سبقت گرفته و آنرا مورد استفاده و بهره برداری قرار داده و به پیشرفتهای شگرف نائل شده ولی ما عقب باشیم.

وَاللّٰهُ فِي الْقُرْآنِ لَآ يُسْفِكُمْ بِالْعَمَلِ بِهِ غَيْرُكُمْ^۲

شما را به خدا درباره قرآن که دیگران در عمل بدان از شما سبقت نگیرند.

امروز یکی از مراکزی که باید نهج البلاغه را در کنار قرآن قرار دهد و از آن بهره گیرد مساجد و حسینیه‌ها سراسر کشور است که هر روز و هر شب مؤمنان در آن حضور پیدا کرده و با فراگیری قرآن و نهج البلاغه رشد فکری و فرهنگی خود را بیشتر کرده و پیشرفت‌های اجتماعی و سیاسی خود را ادامه می‌دهند. این حرکت ادامه‌ی حرکت شاه‌دانشه‌ها و پیروان راستین مکتب امام (علیه السلام) و خلف صالح آن، امام راحل و مقام معظم رهبری است که فرمود:

«همانطور که قرآن خوانده می‌شود نهج البلاغه هم باید خوانده شود. چون تالی قرآن است، دنباله قرآن است. همانطور که مسلمانان خودشان را موظف می‌دانند با قرآن انس پیدا کنند و ندانستن قرآن را برای خود نقص می‌شمارند، ندانستن نهج البلاغه هم باید نقص به حساب بیاید»^۳.

به امید روزی که معارف نهج البلاغه در میان فرهیختگان و نخبگان جامعه و نیز عامه مردم به اوج خود رسیده، تا جایی که محتوای کلام امام در بستر قانونگذاری، اجرایی و قضایی کشور قرار گیرد. انشاءالله سید جمال‌الدین دین پرور

^۱ سیمای کارگزاران در نهج البلاغه، مترجمین ژاپنی توسه نی سانو، شین نوموتو، که نی تاکاهاشی، موتوکی یاماگوچی، قم: بنیاد نهج البلاغه، ۱۳۹۴ ش

^۲ نهج البلاغه پارسی نامه ۴۷

^۳ بازگشت به نهج البلاغه، ص ۴۰ مجموعه سخنرانی‌های حضرت آیت الله خامنه‌ای در کنگره‌های بین‌المللی نهج البلاغه، پنجمین کنگره بین‌المللی نهج البلاغه - فروردین ماه ۱۳۶۴.